

Predgovor

Alenka Šivic-Dular

Zamisel za priložnostno publikacijo *Slovanske filologije skozi čas* se je porodila med pripravi na letošnji, že tretji vsakoletni sejem akademske knjige Liber.ac, ki poteka v organizaciji Filozofske fakultete in njenih oddelkov. Tokrat je vsebinska priprava prireditve pripadla Oddelku za slavistiko, zato se je zdelo smiselno vanjo vključiti tudi knjižnico Oddelka za slavistiko in Oddelka za slovenistiko. Tako se je lahko poudarjeno opozorilo na njeno nepogrešljivo znanstveno in splošnokulturno vlogo, ki jo zaradi sistematično zbiranih literarnih, znanstvenih idr. del že od ustanovitve igra pri ohranjanju znanstvene in kulturne dediščine na področju slavistike in pri njenem prenašanju na mlade rodove kljub danes povečanim elektronskim idr. komunikacijskim možnostim.

Knjižnica Oddelka za slavistiko ima več kot 120.000 enot in spada med največje oddelčne knjižnice na Filozofski fakulteti. Starejši viri, iz katerih je dotekal knjižni fond v prvem obdobju po ustanovitvi Seminarja za slovansko filologijo na novoustanovljeni univerzi v Ljubljani (1919), še niso vsi zanesljivo določeni, a precejšen delež znanstvene dediščine 19. st. s področja slovanske filologije vendarle dolgujemo osebnim knjižnicam Gregorja Kreka in Slovenski matici, v kasnejših desetletjih pa knjižni izmenjavi. Za tokratno razstavo sta bili kot ponazorilo izbrani po dve starejši ali novejši deli (avtorja), ki so imeli opaznejšo vlogo pri jezikovni kodifikaciji posameznih slovanskih jezikov, pri razvoju nacionalnih filologij ali so teoretično vplivali na druge slovanske filologije, med njimi tudi npr. *Arcticae horulae succisivae* A. Bohoriča (1584), *Geschichte der Böhmischen Sprache* J. Dobrovskega (1818²), *Wuk's Stephano-vitsch kleine Serbische Grammatik* v nemškem prevodu in s predgovorom J. Grimma (1824), *Mluvnica jazyka slovenského* M. Hattale (1864), *Sokraščennaja russkaja grammatika* A. K. Vostokova (1865¹⁴), *Laut- und Formenlehre der oberlausitzisch-wendischen Sprache* Ch. T. Pfuhla (1867), *Makedonski pravopis* (1945), *Makedonska gramatika* K. Kepeskega (1946), *Ukraïnsk'ij pravopis* (1946), *Beloruskaja grammatika II* (1986), *Pravopis bosanskoga jezika* S. Halilovića (1996), *Crnogorski pravopis* V. Nikčevića (1997). Razstavljena dela vsebinsko dopolnjuje prikaz naslovnice več kot sto del iz knjižničnega fonda, ki poteka na zaslonu.

Za pozitivnega se je izkazal tudi predlog, da se knjižna razstava vsebinsko dopolni s kratko predstavitevijo sodobnih slovanskih knjižnih jezikov v posebni knjižici. Na začetek je postavljen oris praslovanščine kot skupnega jezikovno-genetskega izhodišča, iz katerega so se najkasneje do 14./15. st. razvile trdne jezikovne podlage za individualizacijo slovanskih jezikov. Sledi oris stare cerkvene slovanščine kot prvega slovanskega liturgičnega in knjižnega jezika (9. st.–), ki je na podlagi južnoslovanskih govorov nastala za liturgične potrebe Velikomoravskih in Panonskih Slovanov in se po pokristjanjenju Slovanov v Kijevski državi (988) razširila tudi k vzhodnim Slovanom. Po veliki cerkveni shizmi (1054) je cerkvena slovanščina na področju Slavie orthodoxae obdržala vlogo knjižnega jezika vse do predromantike (konec 18. st.), ko se je umaknila modernim knjižnim jezikom, oblikovanim na podlagi sodobnih organ-skih govorov, medtem ko na področju Slavie latinae to vlogo opravlja latinščina in se zato potreba po razvoju modernih slovanskih knjižnih jezikov pojavlja že nekaj stoletij prej (od 13./14.

st.–). Temu sledijo orisi z najpomembnejšimi specifičnimi informacijami o razvojnih stopnjah slovanskih knjižnih jezikov, deloma o njihovih tipičnih glasovnih, oblikoslovnih itd. lastnostih, izbrano znanstveno literaturo, pa tudi o politično-zgodovinskih okoliščinah, ki so soustvarjale združevalne in razdruževalne težnje in procese.

Prispevke so po svojem videnju problematike in presoji oblikovali profesorji, nosilci jezikoslovnih predmetov na Oddelku za slavistiko in Oddelku za slovenistiko.